

ÜNİTE ÖZETİ

ORTA ÇAĞDA DÜNYA

Devlet ve Toplum, Ekonomi, Askerî Yapı ve Hukuk (375-1453)

TYT

AYT

MSÜ

TARİH VAKTİ

tarihvakti.com

Hazırlayan: Ramazan Yıldırım

Ekim 2026

ORTA ÇAĞDA DEVLET VE TOPLUM

Orta Çağ, **Kavimler Göçü** (375) ve **Batı Roma'nın yıkılışı** (476) ile başlayıp **İstanbul'un fethi** (1453) ile sona eren dönemdir.

AVRUPA: FEODALİTE

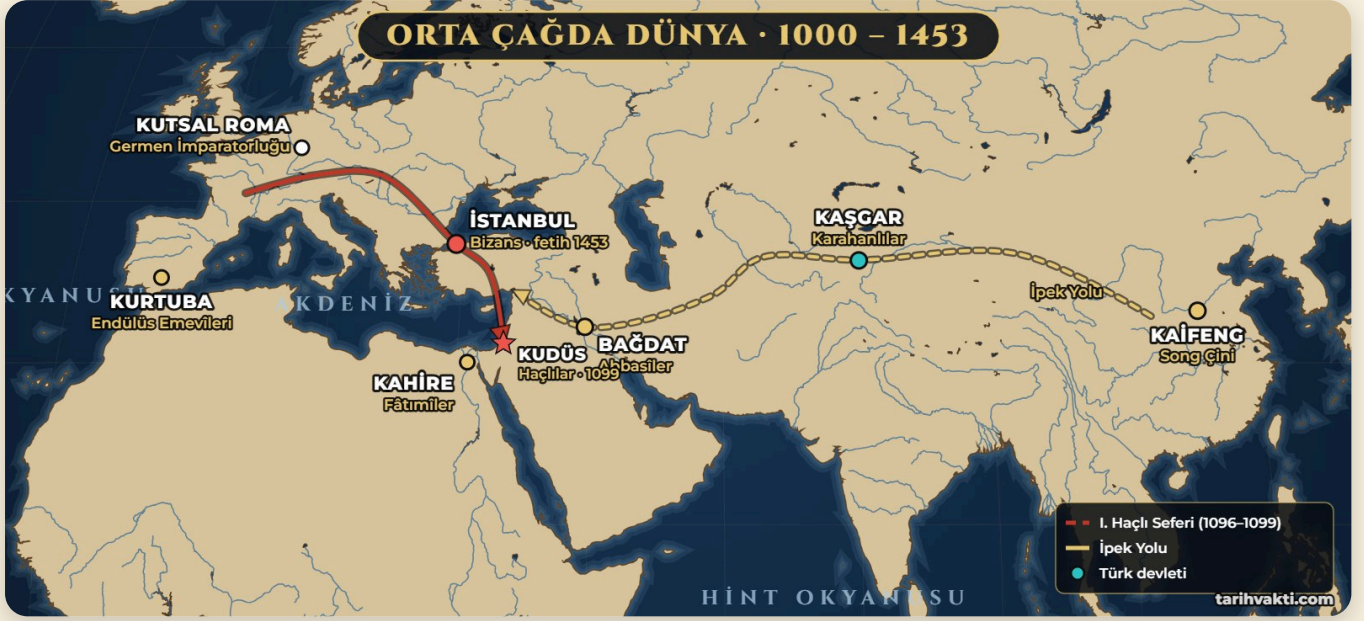
- Merkezî otorite zayıfladı; toprak ve yönetim **senyörlerin** (derebeyleri) elinde toplandı.
- Toplum **soylular, din adamları ve köylüler**den oluşan katmanlı bir yapıdaydı. Toprağa bağlı köylülere **serf** denirdi.
- Senyörden toprak alıp ona askerî hizmet sunan soyluya **vasal** denirdi.
- **Kilise** ve Papa siyasi ve kültürel hayatta belirleyiciydi; bilimde **skolastik** düşünce hâkimdi.

DİĞER BÖLGELER

- **Bizans:** Roma geleneğini sürdürdü; imparator hem siyasi hem dinî liderdi.
- **İslam dünyası:** Emeviler ve Abbasilerle bilim ve ticaret merkezi oldu.
- **Türk devletleri:** Göktürkler, Uygurlar, Karahanlılar, Selçuklular; kut anlayışı ve töre.
- **Çin:** Tang ve Song hanedanları; matbaa, pusula ve barut.
- **Moğollar:** Cengiz Han (1206) ile Asya'dan Avrupa'ya uzanan imparatorluk.

Sınav notu: 1054'te Hristiyan dünyası Katolik (Roma) ve Ortodoks (İstanbul) kiliseleri olarak ikiye ayrıldı.

EKONOMİ VE HAÇLI SEFERLERİ

- Ekonomi büyük ölçüde **tarıma ve toprağa** dayanıyordu.
- Şehirlerde zanaatkarlar **loncalarda** örgütlendi.
- Doğu ile Batı arasındaki ticaret **İpek Yolu** ve **Baharat Yolu** üzerinden yapıldı; bu yollar Türk ve İslam devletlerinin denetimindeydi.

HAÇLI SEFERLERİ (1096-1270)

Alan	Sonuç
Siyasi	Papanın ve kilisenin otoritesi sarsıldı; feodal beyler zayıfladı, krallar güçlendi
Ekonomik	Doğu-Batı ticareti canlandı; Venedik ve Ceneviz zenginleşti
Kültürel	Avrupa, İslam dünyasının bilim ve kültürüyle daha yakından tanıştı
Türk dünyası	Anadolu'da Türkleşme ve İslamlaşma bir süre yavaşladı

ASKERÎ YAPI VE HUKUK

ASKERÎ ORGANİZASYONLAR

- **Avrupa:** Feodal ordular ve zırhlı **şövalyeler**; daimî ordu yoktu.
- **Bizans:** Asker-çiftçilere toprak verilen **thema** sistemi.
- **Türkler:** Atlı okçulara dayanan, onlu sistemle örgütlenmiş ordular.
- **Moğollar:** Onlu sistem (10, 100, 1.000, 10.000) ve sıkı disiplin.

HUKUK

Hukuk	Özellik
Justinianus Kodu	Bizans İmparatoru Justinianus döneminde (529–534) Roma hukukunun derlenmesi
Kanon hukuku	Kilisenin koyduğu kurallar
Magna Carta (1215)	İngiltere'de kralın yetkilerini ilk kez yazılı olarak sınırlandıran belge
İslam hukuku	Kur'an, sünnet, icma ve kıyasa dayanır
Türk töresi	Yazısız örf ve gelenek hukuku; hükümdar da töreye uymak zorundadır

Sınav notu: Magna Carta, demokrasinin ve anayasal düzenin gelişiminde ilk adımlardan biri sayılır.

KRONOLOJİ

Tarih	Olay
375	Kavimler Göçü
476	Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılışı
529-534	Justinianus Kodu
622	Hicret
732	Puvatya (Tours) Savaşı
751	Talas Savaşı
800	Şarlman'ın imparator ilan edilmesi
843	Verdun Antlaşması
1054	Kiliselerin ayrılığı
1071	Malazgirt Savaşı
1096	I. Haçlı Seferi
1206	Cengiz Han'ın Moğol birliğini kurması
1215	Magna Carta
1258	Moğolların Bağdat'ı alması
1337-1453	Yüz Yıl Savaşları
1347-1351	Kara Veba salgını
1453	İstanbul'un fethi; Orta Çağ'ın sonu

SINAVDA EN ÇOK ÇIKAN 10 BİLGİ

1. Orta Çağ **375/476** ile **1453** arasındaki dönemdir.
2. Avrupa'da **feodalite** (derebeylik) düzeni hâkimdi.
3. Toprağa bağlı köylüye **serf**, toprağın sahibine **senyör** denirdi.
4. Orta Çağ Avrupa'sında bilimde **skolastik** düşünce hâkimdi.
5. **1054**'te Katolik ve Ortodoks kiliseleri ayrıldı.
6. Haçlı Seferleri (**1096–1270**) papanın otoritesini sarstı, ticareti canlandırdı.
7. **Magna Carta** (1215) kralın yetkilerini ilk kez sınırlandırdı.
8. Bizans'ta asker-çiftçi düzenine **thema** sistemi denir.
9. **Justinianus Kodu** Roma hukukunu derledi.
10. **İpek Yolu** ve **Baharat Yolu** Doğu-Batı ticaretinin ana yollarıydı.

KAYNAKÇA

MEB Tarih 9 ders kitabı · Fahir Armaoğlu ve Oral Sander'in siyasi tarih çalışmaları · TDV İslâm Ansiklopedisi ("Haçlılar" maddesi) · ÖSYM YKS çıkmış sorular · Tarih Vakti konu anlatımları (tarihvakti.com/orta-cagda-dunya)

Konu anlatımlarının tamamı, harita ve çıkmış sorularla: tarihvakti.com/orta-cagda-dunya